

משה רבינו - שאפתן שלא נבהל....

7. שו"ת יד אפרים סימן ב

ראיה מכרעת נגד ירושה בכתר תורה מביא החת"ס ממ"ר (פנחס ורש"י שם). עה"פ: יפקוד ד' אלקי הרוחות, אמר משה הגיע הזמן שאתבע צרכי, שיירשו בני את גדולתי, אמר לו הקדוש ברוך הוא לא כך עלתה במחשבה לפני, כדאי הוא יהושע ליטול שכר שלא מש מתוך האהל. והחת"ס ממשיך, שבדאי ראויים היו בניו של משה מבחינות סגולותיהם למלא מקומו, כי בעצמו התפלל: איש על העדה אשר יצא לפניו וכו', למרות זאת, נתמנה יהושע ולא הם, משום, שבכתר תורה אין ירושה.

8. ראש דוד במדבר פרשת פינחס (החיד"א)

והשתא להודיע לבני אדם דהגם שעלתה על לבו שירשו בניו גדולתו עם כל זה כשאמר לו ה' קח לך את יהושע לא נצטער כלל ושמח לקיים מאמר ה' לזה הוסיף מעצמו תוספת טובה לסומכו בשתי ידים דכיון דמעצמו עבד יורה דאין כאן צער כמדובר לעיל והן שתי ידים זוכות נשא לבבו אל כפים כי בכל לבו הוא עושה ובאתרא דליעול צערא דגופא על בניו ישמח משה לקיים מאמר ה',

9. במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק יב - יג

(יב) ויאמר ה' אל משה עלה אל הר העברים הנה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל: (יג) וראיתיה אתה ונאספת אל עמך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך:

10. רש"י במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק יב

(יב) עלה אל הר העברים - למה נסמכה לכאן, כיון שאמר הקדוש ברוך הוא נתן נתן לתן להם, אמר אותי צוה המקום להנחיל, שמא הותרה הגזירה ואכנס לארץ. אמר לו הקדוש ברוך הוא גזרתי במקומה עומדת. דבר אחר כיון שנכנס משה לנחלת בני גד ובני ראובן שמח ואמר כמדומה שהותר לי נדרי, משל למלך שגזר על בנו שלא יכנס לפתח פלטין שלו נכנס לשער והוא אחריו, לחצר והוא אחריו, לטרקלין והוא אחריו, כיון שבא ליכנס לקיטון, א"ל בני מכאן ואילך אתה אסור ליכנס:

11. במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק טו - טז

(טו) וידבר משה אל ה' לאמר: (טז) יפקד ה' אלהי הרוחות לכל בשר איש על העדה: רש"י

(טו) וידבר משה אל ה' וגו' - להודיע שבחן של צדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור:

12. במדבר (פרשת פינחס) פרק כה פסוק טז - יז

(טז) וידבר ה' אל משה לאמר: (יז) צור את המדינים והקניזים אותם:

13. במדבר (פרשת מטות) פרק לא פסוק ו

וישלח אתם משה אלף למטה לצבא אתם ואת פינחס בן אלעזר הכהן לצבא וכלי הקדש והצצרות התרועה בידו:

14. במדבר רבה (וילנא) (פרשת מטות) פרשה כב סימן ד

וישלח אותם משה, אמר הקדוש ברוך הוא למשה נקם נקמת אתה בעצמך והוא משלח את אחרים אלא מפני שנתגדל בארץ מדין אמר אינו בדין שאני מצר למי שעשה בי טובה, המשל אומר בור ששתית ממנו אל תזרוק בו אבן וי"א שאינה זו מדין שנתגדל בה משה שזו בצד מואב והיא חרבה עד עכשיו למה שלח פנחס אמר מי שהתחיל במצוה הוא גומר הוא השיב את חמתו והכה את המדינית הוא יגמור מצותו,

פנחס - המתח שבין העשייה להצלחה

תמיהות על התנהלות משה רבינו באחרית ימיו

1. במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק טו - יז

(טו) וידבר משה אל ה' לאמר: (טז) יפקד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה: (יז) אשר יצא לפניו ואשר יבא לפניו ואשר יוציאם ואשר יביאם ולא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה:

2. במדבר רבה (וילנא) (פרשת פינחס) פרשה כב סימן יד

וידבר משה אל ה' לאמר יפקד ה' אלקי הרוחות, כל מי שמבקש צרכי צבור כאלו בא בזרוע, יפקד ה' מה ראה לבקש הדבר הזה אחר סדר נחלות אלא כיון שירשו בנות צלפחד אביהן אמר משה הרי השעה שאתבע בה צרכי אם הבנות יורשות בדין הוא שירשו בני את כבודי אמר לו הקדוש ברוך הוא (משלי כז) נוצר תאנה יאכל פריה בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלות הואיל והוא שרתך בכל כחו כדאי הוא שישמש את ישראל שאינו מאבד שכרו קח לך את יהושע בן נון לקיים מה שנאמר נוצר תאנה יאכל פריה.

3. במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק יב - יג

(יב) ויאמר ה' אל משה עלה אל הר העברים הנה וראה את הארץ אשר נתתי לבני ישראל: (יג) וראיתיה אתה ונאספת אל עמך גם אתה כאשר נאסף אהרן אחיך: (יד) כאשר מרייתם פי במדבר צן במריבת העדה להקדישני במים לעיניהם הם מי מריבת קדש מדבר צן: פ (טו) וידבר משה אל ה' לאמר: (טז) יפקד ה' אלקי הרוחות לכל בשר איש על העדה: רש"י

(טו) וידבר משה אל ה' וגו' - להודיע שבחן של צדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור: (טז) יפקד ה' - כיון ששמע משה שאמר לו המקום תן נחלת צלפחד לבנותיו אמר הגיע שעה שאתבע צרכי שיירשו בני את גדולתי....

4. שיעורים בפרשת שבוע הרב ישראל מנשה רייזמן

הזכרנו אתמול תמיהת המפרשים שדברי רש"י סותרים למה שכתב בפסוק שקודם לזה: 'וידבר משה אל ה' וגו' - להודיע שבחן של צדיקים שכשנפטרים מן העולם מניחין צרכן ועוסקין בצרכי צבור'. ממה נפשך, הם 'מניחין צרכן' או 'אתבע צרכי' ובאמת הם שני מדרשים חלוקים, זה במדרש רבה וזה בספרי. ורש"י חיבר שני המדרשות לפונדק אחד. והלא דבר הוא.

5. במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק יח - כג

(יח) ויאמר ה' אל משה קח לך את יהושע בן נון איש אשר רוח בו וסמכת את ידך עליו: ... (כב) ויעש משה כאשר צוה ה' אתו ויקח את יהושע ויעמדהו לפני אלעזר הכהן ולפני כל העדה: (כג) ויסמך את ידיו עליו ויצוהו כאשר דבר ה' ביד משה: פ

6. רש"י במדבר (פרשת פינחס) פרק כז פסוק כג

(כג) ויסמך את ידיו - בעין יפה יותר ויותר ממה שנצטווה. שהקב"ה אמר לו וסמכת את ידך, והוא עשה בשתי ידיו, ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו בעין יפה:

ברוה"ק כל אלה בנים להימן אמר אפשר הגדולה הזו עתידה לעמוד ממני ואני אדום ולא ראה יפה לפי שבניו עשו תשובה ועומדין מהן ומשה היה רואה לכך נשתתף לבא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אובדין וא' פליט והיה האיש אשר יבחר ה' הוא הקדוש.

השאיפה לכתחילה - לגזור את הסרט....

21. משנה מסכת אבות פרק ב משנה טז
הוא היה אומר לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין לייבטל ממנה

22. מדרש תנחומא (ורשא) פרשת עקב סימן ו
(ו) [ח, א] דבר אחר כל המצוה אם התחלת במצוה הוי גומר את כלה למה אמר רבי יוחנן כל מי שמתחיל במצוה ואחרי כן בא אחר וגמרה נקראת על שם גומרה, ממי את למד משה כיון שיצאו ישראל ממצרים מה כתיב ויקח משה את עצמות יוסף (שמות יג) כל העם עוסקין בבזה ומשה היה מטפל בעצמות יוסף, בא ועמד בין הארונות צעק ואמר יוסף יוסף הגיעה השעה שהקב"ה גואל את בניו השכינה מעכבת ישראל ועניי כבוד מעכבין לך אם אתה מגלה את עצמך מוטב ואם לאו אנו נקיים משבועתך, מיד נדעזע ארוננו נטלו והלך, נסתלק משה במדבר ולא נכנס לארץ הכניסו ישראל עצמות יוסף וקברו אותן ותלה המצוה בהן שנאמר (יהושע כד) ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם, לכך אמר להם כל המצוה,

23. נתיבות עולם נתיב התורה פרק יח
ובפ"ק דסוטה אמרינן קשו קראי אהדדי כתיב ויקח משה את עצמות יוסף עמו כי השבע השביע וגו' ונתיב ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים אמר ר' חמא ברבי חנינא כל העושה מצוה ולא גמרה ובא אחר וגמרה מעלה עליו הכתוב כאלו עשה ר' אליעזר אומר אף מורידין אותו מגדולתו דכתיב ויהי בעת ההיא וירד יהודה מאת אחיו ר' שמואל בר נחמני אומר אף קובר אשתו ובניו שנאמר ותמת בת שוע אשת יהודה ונתיב וימת ער ואונן. ופירוש זה כמו שאמרנו כי המצוה שהיא השלמה נמשך הכל אחר ההשלמה, ולכך נקראת המצוה על שם מי שמשלים אותה לגמרי, וכן למאן דאמר שמורידין אותו מגדולתו, כי מאחר שהתחיל לקנות מעלה היא המצוה שהיא מעלה עליונה ופירש ממנה נחשב שהוא יורד מן המעלה שהתחיל בה, לכך מורידין אותו מגדולתו גם כן כמו שאמרנו למעלה.

סיכום:

המעשה השלם הוא עשייה והצלחה. חובתו של האדם לנסות להצליח במשימותיו "המתחיל במצווה אומרים לו גמור". אולם על האדם לשים לב שהוא שאם ההצלחה צריכה לבוא ממקור אחר עליו לשחרר את המשוכות ולהתחבר למהלך הכללי. המתח בין העשייה להצלחה, כאשר אינו מאוזן מביא את האדם למקומות לא טובים ופוגע בעיקר באדם עצמו.

15. דברים (פרשת ואתחנן) פרק ד פסוק מא

(מא) אַז יבְדִּיל מֹשֶׁה שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרְחָה שְׁמֶשׁ:
רש"י

(מא) אז יבדיל - נתן לב להיות חרד לדבר שיבדילים. ואף על פי שאינן קולטות עד שיבדלו אותן שבארץ כנען, אמר משה מצוה שאפשר לקיימה אקיימנה:

16. דברים (פרשת ואתחנן) פרק ד פסוק מא

(מא) אַז יבְדִּיל מֹשֶׁה שְׁלֹשׁ עָרִים בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן מִזְרְחָה שְׁמֶשׁ:
רש"י

(מא) אז יבדיל - נתן לב להיות חרד לדבר שיבדילים. ואף על פי שאינן קולטות עד שיבדלו אותן שבארץ כנען, אמר משה מצוה שאפשר לקיימה אקיימנה:

17. כלי יקר דברים (פרשת ואתחנן) פרק ד פסוק מא

(מא) אז יבדיל משה שלוש ערים. בקישור פסוק זה עם הענין הקודם יצאו המפרשים ללקוט ולא מצאו ביאור מספיק ומהו לשון אז. ועתה הטה אזנך ושמע כי מצינו שהאדם מתחיל במצוה אף על פי שאינה יכולה לבוא לידי גמר על ידו מכל מקום מצוה שבאה לידי חייב לקיימה (מכות י א), כמו שמצינו בדוד שאמר לשלמה בנו והנה בעניי הכינותי לבית ה' זהב וגו' (דברי הימים - א כב יד), אף על פי שידע שהוא אינו יכול לגמור המצוה כי לא הורשה לבנות הבית מכל מקום התחיל במצוה אף על פי שידע באמת שלא תהיה במלואה וטובה כי אם על ידי בנו. דרך משל איש זקן הנוטע אילן לאתרוג של מצוה אף על פי שהוא יודע באמת שלא יוכל לבוא לידי מצוה זו מכל מקום בניו יכולין לבוא לידי קיומה, וכן ענינים רבים נמצאו על זה האופן. ועל זה נאמר בפסוק הקודם ושמרת את חוקיו ואת מצוותיו אשר אנכי מצוך היום אשר ייטב לך ולבניך אחריו. רצה לומר שאם תבוא לידך איזו מצוה תקיימה היום לאלתר אף על פי שאין טובה נגמר ונראה לאלתר כי אם בזמן שבניך אחריו יגמרו המצוה, מכל מקום תעשה המצוה היום לאלתר בין שייטב לך רצה לומר שבידך לגומרה בין שייטב לבניך אחריו כי אין בידך לגומרה, ולכן נקט לבניך אחריו מלת אחריו מיותר ולדברינו אתי שפיר. ועל זה נאמר אז יבדיל משה שלוש ערים אף על פי שאינן קולטות עד שיבדלו אותן שלוש בארץ מכל מקום אמר משה מצוה שבאה לידי אקיימנה.

קרח - שאפתן מבולבל

18. במדבר (פרשת פינחס) פרק כו פסוק ט - יא

(ט) וּבְנֵי אֱלִיָּאֵב נְמוּאֵל וְדָתָן וְאַבְרָם הוּא דָּתָן וְאַבְרָם קְרוּאֵי קְרִיאֵי הַעֲדָה אֲשֶׁר הָצוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אֶהֱרֹן בְּעֵדֶת קֶרַח בְּהַצְתָּם עַל ה': (י) וּתְפַתַּח הָאָרֶץ אֶת פִּיהָ וּתְבַלַּע אֹתָם וְאֶת קֶרַח בְּמֹת הַעֲדָה בְּאֵלֶּל הָאֵשׁ אֶת חֲמִשִּׁים וּמֵאֹתַיִם אִישׁ וְיִהְיוּ לְנֹס: (יא) וּבְנֵי קֶרַח לֹא מָתוּ: o

19. אבן עזרא במדבר (פרשת פינחס) פרק כו פסוק יא

(יא) ובני קרח לא מתו - והעד שמואל ובניו ובני בניו שהם המשוררים, והם הנקראים הקרחים, לבני קרח מזמור (תה' מט, א), גם בתורה כתוב: משפחת הקרחי (נח). והזכיר הכתוב ובני קרח עם בני ראובן, בעבור כי בני דתן ואבירם גדולים וקטנים מתו. והנה רעת דתן ואבירם קשה מרעת קרח:

20. במדבר רבה (וילנא) (פרשת קרח) פרשה יח סימן ח

וקרח שפקח היה מה ראה לשטות הזה אלא עינו הטעתו ראה שלשלת גדולה עומדת הימנו שמואל ששקול כמשה ואהרן שנא' (תהלים צט) משה ואהרן בכהניו ושמואל בקוראי שמו עשרים וארבעה משמרות עומדות מבני בניו שכולם מתנבאים

